

ks. Łukasz Połacik

Streszczenie pracy doktorskiej „Urzeczywistnianie się Kościoła w (archi)diecezji częstochowskiej przez działalność duszpasterską w okresie posługi (arcy)biskupa częstochowskiego Stanisława Nowaka 1984-2011”

W pracy doktorskiej pt. „Urzeczywistnianie się Kościoła w (archi)diecezji częstochowskiej przez działalność duszpasterską w okresie posługi (arcy)biskupa częstochowskiego Stanisława Nowaka 1984-2011” podjęto próbę ukazania procesu urzeczywistniania się Kościoła w archidiecezji częstochowskiej w wielości działań duszpasterskich podejmowanych za czasów posługi abpa S. Nowaka przez niego samego jak i wiernych archidiecezji.

Praca doktorska została podzielona na sześć rozdziałów z krótkimi wprowadzeniami, zawiera też oczywiście wstęp i zakończenie oraz aneksy.

Pierwszy rozdział stara się odpowiedzieć na potrzebę nakreślenia kontekstu historycznego i ukazania, że abp Nowak zastał diecezję zorganizowaną i bogatą w różne inicjatywy duszpasterskie. Najpierw została przedstawiona geneza powstania Kościoła w Częstochowie. Następnie ukazana została działalność pierwszego biskupa częstochowskiego Teodora Kubiny, który organizował nowy Kościół partykularny. Swoją działalność rozpoczęło Wyższe Seminarium z siedzibą w Krakowie, zorganizowano kurie, sąd biskupi, wyposażano potężną katedrę, stworzono liczne organizacje religijne, zorganizowano szereg Kongresów Eucharystycznych, powołano do istnienia tygodnik katolicki „Niedziela” i inne gazety, a bp Kubina przedstawił ambitny plan doprowadzenia do zaistnienia w diecezji 400 parafii.

Kolejny paragraf przedstawia działalność duszpasterską w diecezji za rządów bp. Zdzisława Golińskiego. Wcześniejszy koadiutor lubelski znacząco ożywił kult eucharystyczny, zaprowadził dzieło I Synodu diecezjalnego, utworzył 51 parafii, dla katedry wystarał się o tytuł Bazyliki mniejszej oraz o erygowanie przy niej kapituły, powołał do istnienia Niższe Seminarium Duchowne w Częstochowie i Wieluniu.

Ostatni paragraf tego rozdziału dotyczy życia diecezji za posługi bpa Stefana Bareły. W tym czasie, dzięki „Wiośnie Solidarności” udało się reaktywować działalność ogólnopolskiego tygodnika „Niedziela” (1981) i utworzyć wydawnictwo „Regina Poloniae”. Erygowany został Instytut Teologiczny. Ponadto bp Bareła zainicjował dzieło II Synodu diecezjalnego. W diecezji propagowano kult eucharystyczny oraz maryjny. Bp Bareła utworzył 102 wspólnoty duszpasterskie.

W drugim rozdziale pracy najpierw został przedstawiony życiorys ks. Stanisława Nowaka, pełniącego w Kościele krakowskim wiele ważnych posług, a następnie zostały ukazane jego działania już jako IV biskupa częstochowskiego. Później opisano dorobek naukowy abpa Nowaka z wyodrębnieniem okresu krakowskiego (z uwzględnieniem studiów paryskich) oraz częstochowskiego. Zarysowano społeczno-polityczny kontekst rządów pasterskich oraz przedstawiono w 16 punktach główne rysy pastoralno-administracyjne tychże rządów.

Rozdział trzeci stara się ukazać urzeczywistnianie się Kościoła w diecezji jako wspólnoty - *communio Ecclesiarum*. Przedstawiono najpierw strukturę wspólnoty diecezjalnej, przez zarysowanie kształtu kolegiów biskupich. Kolejny paragraf dotyczy tej podstawowej wspólnoty Kościoła jaką jest parafia. Parafia z kolei mieści w sobie rodziny, owe „kościółki domowe”, które poprzez bramę sakramentu małżeństwa urzeczywistniają Kościół wzajemną miłością i duchem misji. Jednak poza wspólnotami opartymi na więzach krwi są w diecezji i parafii wspólnoty

oparte na dążeniu do zbawienia i wypełnianiu zadania ewangelizacji. Zarówno te, które są znane w Kościele powszechnym, czy też w Kościele w Polsce, takie jak Akcja Katolicka czy Ruch Światło-Zycie, jak i wspólnoty charakterystyczne dla Kościoła częstochowskiego i z niego wyrosłe: Wspólnoty świata pracy Nazaret, wspólnota akademicka Emaus, Unia Laikatu Katolickiego czy Ruch Dobroczynny Betel. W rozdziale tym uwzględniono również tak liczne w diecezji, szczególnie w mieście biskupim wspólnoty życia zakonnego. Za pasterzowania abp. Nowaka w diecezji powstało 41 żeńskich i 21 męskich wspólnot zakonnych.

Trzy kolejne rozdziały obejmują swoją tematyką trzy funkcje urzeczywistniania się Kościoła poprzez głoszenie słowa Bożego – funkcja prorocka, sprawowanie kultu – funkcja kapłańska i posługę miłości – funkcja królewska.

I tak w rozdziale czwartym zaprezentowano bogactwo głoszonego Słowa Bożego w diecezji pontyfikatu abpa Nowaka. Przedstawiono zarys przepowiadania homiletycznego, kaznodziejskiego, z uwzględnieniem nauczania w czasie misji i rekolekcji (wśród nich cztery wielkie akcje misyjne). Warto tu wspomnieć wielość pozycji dokumentujących starania kaznodziejskie prezbiterium częstochowskiego, a wśród nich 15 tomowy zbiór homilii abp. Nowaka. Zaprezentowane zostało także nauczanie w postaci listów pasterskich, których przez 27 lat IV Biskup częstochowski wystosował do wiernych 337.

Inną jeszcze formą głoszenia Słowa Bożego jest nauczanie katechetyczne, które w czasach przełomu ustrojowego zyskało jeszcze jedną nową przestrzeń w postaci szkolnej lekcji. Związana z tym była konieczność formowania coraz większej liczby nauczycieli wiary. Wreszcie, wraz z postępem cywilizacyjnym coraz większą rolę zaczęło odgrywać nauczanie poprzez środki masowego przekazu, na co Kościół częstochowski odpowiedział szeregiem działań, takich jak rozwój tygodnika „Niedziela” i własnego wydawnictwa diecezjalnego czy powołaniem do istnienia katolickiej rozgłośni radiowej Fiat.

Rozdział piąty dotyczy urzeczywistniania się Kościoła w archidiecezji poprzez sprawowanie kultu. Kult sakramentalny został ujęty według katechizmowego podziału na sakramenty inicjacji, uzdrowienia i tworzące Komunię. Omówiony został też kult pozasakramentalny. W czasie posługi abp. Nowaka podejmowano szereg inicjatyw oraz wprowadzano różnego rodzaju programy duszpasterskie mające na celu nie tylko dobre przeżycie ale i przygotowanie wiernych do sakramentów. W diecezji konsekrowano w sumie 131 kościołów, Ponadto zaprowadzono dobę eucharystyczną w każdej parafii i wspólnocie zakonnej, całodzienną adorację w wielu kościołach i organizowano kongresy eucharystyczne. Rozwijano duszpasterstwo powołaniowe i Seminarium, które od 1991 zostało przeniesione z Krakowa do Częstochowy. Promował także abp Nowak kult maryjny i pasyjny, koronując wizerunki Matki Bożej, erygując kalwarie, ustanawiając kilkanaście sanktuariów maryjnych, pasyjno-maryjnych i innych.

Ostatni, szósty rozdział pracy przedstawia diakonijny wymiar urzeczywistniania się Kościoła w archidiecezji. Wobec wielkiego problemu bezrobocia po transformacji ustrojowej, różnego rodzaju katastrof naturalnych i wojen abp Nowak gorąco wzywał do posługi miłosierdzia, odwołując się zawsze wprost do wiary i pobożności wiernych. W tym rozdziale zaprezentowane zostały więc różnego rodzaju inicjatywy charytatywne, jakie podejmował Kościół częstochowski. Opisane zostały działania Caritas diecezjalnej, różnego rodzaju organizacji charytatywnych w parafiach, Komitetu Pomocy Bezrobotnym i wielu innych regularnych i doraźnych inicjatyw diakonijnej służby bliźniemu.

Częstochowa, 9.12.2021 r.

X Józef Nowak